

Jeg finder ingen Anledning til i denne Skrivelse at tale videre om Forslagets Enkeltheder; jeg forudsætter nemlig, at naar det først er blevet bestemt af Regeringen, at man vil tillade Indførelsen af den foreslaaede 3dje Retning, hvis Plans Hoved-tanker jo kan angives meget kort i det Lovforslag, som skal forelægges Rigsdagen, vil Ministeriet derefter nedsætte en Kommission, som skal have det Hverv: til Brug for en ministeriel Bekendtgørelse om den 3dje Retnings Undervisnings- og Eksamensplan at bestemme Undervisningens Omfang og Ordning nærmere i alle Enkeltheder uden at være strengt bunden til det af Skolebestyrerne indgivne Forslag; og da vil Tiden være kommen til at drøfte alle de enkelte Punkter nøje for at søge saa vidt muligt at træffe det rette. Jeg skal da blot sige, at om jeg end har haft visse Indvendinger at gøre mod den her forelagte Plan, kan jeg alligevel ikke andet end finde, at den i det hele afgiver et særdeles godt og brugbart Grundlag for videre Forhandlinger, som kan føre til, at man endelig en Gang iværksætter den dog ret beskedne Reform, man nu paa ny søger om Tilladelse til at prøve; og jeg maa paa det varmeste anbefale, at denne Tilladelse nu gives, og at man ikke atter lægger Sagen hen, saaledes som man har gjort tidligere. Efter at Bestræbelserne for den nye Retning nu har ført en saa langvarig Kamp, er der heller ikke, saa vidt jeg kan skønne, nogen som helst Grund til at udsætte denne Reforms Gennemførelse yderligere af ængstelige Forsigtighedshensyn. Saa meget er vist, at selv om man vilde debattere Sagen endnu i hundrede Aar og først derefter fremlægge et Reformforslag, vilde der ogsaa da nok findes dem, der ligesom nu vilde tale om, at man dog skulde vente en Stund endnu, at Tanken trængte i høj Grad til at modnes, at der savnedes faste pædagogiske Principper i Forslaget, at man ikke kunde faa noget ud af det og det Pag osv. Det er meget sandsynligt, at man selv efter de omhyggeligste Overvejelser ikke vil kunne forelægge nogen ganske fuldkommen og fejlfri Plan, hvis Gennemførelse i Praksis lige øjeblikkelig vil lykkes; man maa føle sig frem gennem praktiske Forsøg for omsider at finde det rette eller dog i det mindste at faa den oprindelige Plan udarbejdet til større Fuldkommenhed; man kan jo nu engang ikke lære at svømme, saa længe man ikke tør gaa i Vandet. Lad os altsaa ikke lytte alt for meget til disse Raab om Forsigtighed, der altid vil lade sig høre, men med Frejdighed vove Forsøget, — og saa naturligvis vove det, ikke med den Bagtanke, at man straks igen vil opgve Sagen, hvis der ikke lige øjeblikkelig viser sig fuldkomne eller tilfredsstillende Resultater, men tværtimod med fast Vilje til at føre den igennem til Sejr, selv om det baade skal koste Tid og Møje. Thi paa denne Maade skal det selvfølgelig forstaas, naar det siges, at man her vil gøre *et Forsøg*; var Meningen en anden, maatte man hellere helt lade være med at inklade sig paa Sagen.

Mindre væsentligt synes det Spørgsmaal mig at være, om man foreløbig skal nøjes med at lade de private og kommunale Skoler gøre Forsøget, eller om man lige straks skal tage nogle af Statsskolerne med dertil; det første vilde maaske være det klogeste, saa meget mere, som der jo derved ikke vil voldes Staten nogen Bekostning, og ogsaa af den Grund, at man hos de private Skoler, fra hvilke Andragendet er fremkommet, kan være sikker paa at finde den Interesse for Sagen, som er den første og nødvendigste Betingelse for, at Forsøget kan lykkes. Af Statsskolerne bør man i ethvert Fald vogte sig for at gaa til dem, som i deres Erklæringer har vist blot det ringeste Gran af Uvilje imod Sagen; hvor det drejer sig om noget saa vigtigt som her, vil Tvang kun kunne gøre Skade.

Hvis Regeringen vil tillade, at Reformen forsøges, vil jeg indtrængende anbefale, at man tillige straks tager en anden vigtig Sag under Overvejelse, nemlig *en ny Ordning af Undervisningsinspektionen*. Ovenfor har jeg gentagne Gange sagt, at Inspektionen ved sit stadige Tilsyn maatte passe paa, at det og det skete ved Undervisningen inden for den nye Retning. Naar jeg har sagt dette, har jeg derved ikke tænkt paa Inspektionen i dens nuværende Skikkelse; thi *den* er ude af Stand til at gøre, hvad der her forlanges. Den er jo sammensat af Mænd, hvis Hovedarbejde, som de paa ingen Maade maa eller kan forsømme, er deres Virksomhed som Universitetslærere; Tilsynet med Skolernes Undervisning er en Bibestilling for dem, som de i Universitetets Forelæsnings- og Eksamensperioder kun kan ofre ringe Tid paa, og navnlig er det vanskeligt for dem at komme til de fjernere liggende Skoler. Faktisk er da ogsaa Undervisningsinspektionen gaaet over til saa godt som ene og alene at være en Eksamenskommission. Vil man have et stadigt og virksomt Tilsyn med de lærde Skolers Undervisning med alle de Fordele, der kan flyde deraf for Under-